

Vergaderjaar 1998–1999 Nr. 38a

326 200 XIV

Vaststelling van de begroting van de uitgaven en de ontvangsten van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (XIV) voor het jaar 1999

26 200 B

Vaststelling van de begroting van de uitgaven en de ontvangsten van het Landbouw-Egalisatiefonds, Afdeling A, voor het jaar 1999

26 200 G

Vaststelling van de begroting van de uitgaven en de ontvangsten van het Diergezondheidsfonds voor het jaar 1999

26 201

Vaststelling van de begroting van de uitgaven en de ontvangsten van het Diergezondheidsfonds voor het jaar 1998

VOORLOPIG VERSLAG VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR LANDBOUW, NATUURBEHEER EN VISSERIJ¹

Vastgesteld 21 december 1998

Het voorbereidend onderzoek gaf aanleiding tot het formuleren van de volgende technische opmerkingen en vragen.

De leden van de commissie wensten gaarne in kennis te worden gesteld van de reactie van de minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij op de aan hem gerichte brief van de Raad van bestuur van de Landbouwuniversiteit Wageningen van 18 september 1998. Ook wilden zij graag een reactie op de brief van studenten van de Landbouw Universiteit Wageningen van 13 november 1998.²

De leden van de **CDA**-fractie stelden de volgende vragen.

- Voor de herstructurering van de varkenshouderij is sinds enkele jaren een bedrag van f 475 miljoen beschikbaar. Kan een chronologisch overzicht gegeven worden van de toezeggingen en feitelijke uitgaven van dit bedrag?
- Uit welke begrotingsposten, c.q. andere bronnen worden de financiële toezeggingen gefinancierd, die zijn gedaan in het kader van de wateroverlast, de herstructurering van de glastuinbouw en de herstructurering van de melkveehouderij in relatie met de uitvoering van de nitraatrichtlijn van de EU? Welke onderzoekprogramma's komen te vervallen nu een hoge prioriteit wordt gegeven aan onderzoek naar biologische c.q. alternatieve agrarische productie? Hoeveel extra middelen worden er aan de begroting toegevoegd sinds de presentatie op prinsjesdag?

¹ Samenstelling:

Pit (PvdA), Holdijk (SGP), Zijlstra (PvdA), Braks (CDA), (voorzitter), Van Gennip (CDA), Pitstra (GL), Luimstra-Albeda (CDA), Lodewijks (VVD), Varekamp (VVD), Van Heukelum (VVD) en Tiesinga-Autsema (D66).

² Ter inzage gelegd op het Centraal Informatiepunt onder griffiennr. 123131.

- In het kader van het kabinetsstandpunt inzake verlaging van afdracht aan EU, dreigt een stuk nationale financiering van met name inkomenstoelagen. In hoeverre voorziet de minister nationale compensatie en waar komen de middelen vandaan?
- In hoeverre zijn de ontwikkelingen die nu plaatsvinden (sluiting vakgroepen/forse afvloeiing personeel) aan de Landbouw Universiteit Wageningen, bedoeld c.q. gewenst in relatie tot «Nederland Kennisland» en de internationale faam van Wageningen als Agrarisch kenniscentrum?
- Is de financiering van de landinrichting gewaarborgd? Wat is stand van de verplichtingen?
- Hoe schat de Minister de bedrijfsontwikkeling in bij de verschillende sectoren en wat zal de inkomensontwikkeling zijn, mede gelet op de hervorming van het GBL en de houtskoolschets?
- Bestaat er reeds duidelijkheid over de vraag wie de regie gaat voeren bij de Reconstructie Intensieve Veehouderij, wat er precies gaat en moet gebeuren, hoe een en ander wordt aangepakt en met welke middelen?
- Er is een lastenverlichting van 700 miljoen gulden in het vooruitzicht gesteld. Hoe wordt gewaarborgd, dat niet alleen winstgevende bedrijven met vreemde arbeid hiervan profiteren, maar alle bedrijven hier evenredig voor in aanmerking komen om te investeren?
- Wat zijn de mogelijkheden om extra ICES-gelden voor de herstructurering van de glastuinbouw uit te trekken? Bestaat er reeds inzicht in de effecten van de verhoging van de energibelasting op bedrijfsniveau?
- Kan een overzicht gegeven worden van fiscale en andere faciliteiten voor bedrijfsovername door jongeren in de lidstaten van de EU? Welke aanpassingen zijn in Nederland in voorbereiding?
- Wat is het huidige beleid ten aanzien van agrificatie aangezien er in de begroting weinig woorden aan worden gewijd?
- Wanneer is het aanwijzen van gebieden in het kader van de EHS definitief gerealiseerd en waar zitten momenteel de knelpunten? Hoe wordt de waarschuwing van het Groenfonds, dat het zonder extra inspanningen onwaarschijnlijk is dat in Nederland levensvatbare natuur blijft voortbestaan, vertaald in aanpassingen in het beleid?
- Wat is de stand van zaken aangaande het Structuurschema Groene-Ruimte?
- Hoe gaat het Ministerie om met de stijgende grondprijzen? Hoe wordt grondmobiliteit bevorderd en welke instrumenten staan de overheid ten dienste om toch gronden te blijven verwerven?
- Wat is de stand van zaken aangaande agrarisch natuurbeheer, wat is of wordt de rol van de provincie en welke vertragingen treden er reeds op? Wat is de ontwikkeling inzake de stichting van nieuwe landgoederen?
- Hoe reageert de Europese Commissie op de aanmeldingsmethodiek van Nederland met betrekking tot de Habitat/vogelrichtlijn?
- Wat is de stand van zaken om in EU-verband een duurzaam beheer van visbestanden te bereiken? Hoe worden de beroepssector en natuurbeschermingsorganisaties erbij betrokken?
- Wat is de stand van zaken met de «Evaluatie Binnenvisserij». Welke conclusies worden getrokken voor de beroepsbinnenvisserij en de sportvisserij inzake de splitsing van visrechten?
- Welke resultaten worden geboekt bij het bestrijden van het visstropen?
- Welke aanpak staat het Ministerie voor met betrekking tot de IJssel-meervisserij? Is er al een visplan voor de komende jaren? Welke maatregelen worden getroffen om de aalscholverpopulatie te beperken?
- Kan de staatssecretaris mededeling doen over de fiscale ontwikkelingen rond de zgn. Groenprojecten? Is het juist, dat door de

aanwijzing van nieuwe bestemmingen, zoals met name in de tuinbouw en in de energiesector, de promotie van natuurbestemmingen onder druk komt door de uitputting van de daarvoor staande faciliteit? Op welke wijze is LNV betrokken bij de promotie van Groenprojecten in het buitenland en kan de staatssecretaris mededeling doen over de ontwikkelingen inzake fiscale stimuleringen?

- Is het denkbaar, dat fiscale stimulering van Groenprojecten ook mogelijk wordt in de stroomgebieden van onze grote rivieren buiten de landsgrenzen, zodat ook op die manier een bijdrage, bovenstrooms, wordt geleverd aan de beheersing van de wateroverlast?
- Kan de minister medelen wat de ervaringen zijn met de laatste herziening van de Pachtwet?

De leden van de fractie van **GroenLinks** hadden een aantal opmerkingen en vragen over de volgende onderwerpen.

Varkenshouderij

Bij de behandeling van de wet herstructurering hadden de leden van de fractie van GroenLinks er sterk voor gepleit om deze kans te gebruiken om op grote schaal varkenshouders te laten omschakelen naar biologische varkenshouderij. De acties van Youp van het Hek en reacties van de samenleving hierop maken duidelijk dat hiervoor in de samenleving een breed draagvlak bestaat. Steeds meer wordt ingezien dat een hogere prijs noodzakelijk is om dierenwelzijn en milieu-eisen op hoog niveau te realiseren.

- Ziet de regering deze kans ook en is ze bereid om de regie te voeren in dit omschakelingsproces? Zo nee, waarom niet?
- Wat is de stand van zaken met betrekking tot de verplichting om in alle stallen stro te gebruiken in de wetenschap dat dit aan een van de belangrijkste eigenschappen van het varken tegemoet komt?

Biologische landbouw

Zoals wellicht bekend kiezen de leden van de fractie van GroenLinks voor biologische landbouw als model voor de toekomst. In de regeringsvoorstellen hadden zij nog weinig kunnen lezen, dan het vage «stimuleren», over hoe de regering deze sector uit de marge wil halen. Het verkiezingsprogramma van D66 spreekt hierover daarentegen krachtige taal en wekt verwachtingen.

- Blijft de regering op de oude koers van de regering zitten om niet te willen kiezen voor kwantitatieve doelstellingen?
- Hoe verhoudt zich dit zich tot de verkiezingsprogramma's van beide bewindslieden?
- Erkent de regering niet, dat in het Biologisch Appèl een uniek draagvlak is geschapen om wel tot een kwantitatieve doelstelling te komen (bijv. 10% in 2005?)
- Is de regering bereid om nu eindelijk eens een goed onderzoek te laten verrichten naar de externe kosten van de gangbare vervuilende landbouw, die geschat worden op 6 mld. schade per jaar?

Nitraat en EU

Door de EU en de EC is de Nederlandse regering hard op de vingers getikt over het milieubeleid/mestbeleid en de nitraatproblematiek. Hiervoor was ook steeds door de leden van de fractie van GroenLinks gewaarschuwd. De Nederlandse regering zaagt met zo'n beleid aan de tak waarop de Nederlandse landbouw zit. Zo krijgt de sector het imago van de vieze man, die (in plaats van helder water en snoeken) groene algensoep in de meeste sloten heeft.

- Wat is precies de stand van zaken in deze problematiek?
- Neemt de EC genoeg met de halfslachtige maatregelen?
- Kent de regering het artikel «Voortschrijdende normstelling in het mestbeleid, de Strategie bij de ontwikkeling van verliesnormen» in Milieu 3 augustus 1998, waarin ook zeer gedegen wordt aangetoond waar het in het mestbeleid aan schort?
- Wil de regering de fractie van GroenLinks een gedegen reactie op dit artikel verstrekken?

Natuur

In reactie op het rapport van de RIVM over de toestand van de natuur heeft het kabinet geschreven dat het RIVM nog niet de recente maatregelen heeft verwerkt. Dit hoorden de leden van de fractie van GroenLinks voor de zoveelste keer. Zo is een belangrijk rapport dat noopt tot harde maatregelen voor de zoveelste keer onder het tapijt geveegd.

- Wat is de reactie van het RIVM op deze reactie van de regering?
- Zo nee, waarom wordt hier niet de procedure gevolgd zoals bij rapporten van de Rekenkamer, die het laatste woord heeft?
- Bestaat hierover correspondentie?
- Kunnen de leden van de fractie van GroenLinks deze informatie verkrijgen?
- Wat is het actieplan om de doelstellingen van het natuurbeleid wel op tijd te halen?
- Hoe heeft de Europese Commissie gereageerd op de standpunten van de Nederlandse regering inzake het aanwijzen van natuurgebieden waarbij n.b. overwegingen met economische belangen belangrijker werden gevonden?

Dierenwelzijn

Ketenbeheersing in het kader van artikel 13 van de Flora- en faunawet en afstemming met artikel 33 van de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren

Inleidende tekst

Uit rapportages van de Dierenbescherming over de import van vogels, vissen en reptielen op Schiphol en van het German Federal Agency over de import van reptielen en vogels op het vliegveld Frankfurt blijkt dat het overgrote deel van de geïmporteerde uitheemse vogels, vissen en reptielen behoort tot de niet bedreigde diersoorten. Bovendien zijn minstens 30% (bij reptielen) tot alle dieren (het geval bij de tropische zoutwater vissen) afkomstig uit het wild. Met name de pre-exportsterfte blijkt in de weinige gevallen waarbij hiernaar onderzoek werd gedaan, aanzienlijk te zijn, namelijk vanaf 40%. Ook is deze sterfte veelal niet bekend van soorten die bedreigd, maar toch verhandeld worden (EU-CITES appendix B soorten). Geconcludeerd wordt dan ook dat er in de afname van exotische dieren door Nederland geen garanties zijn ten aanzien van het dierenwelzijn, de bescherming van soorten en de veterinaire kwaliteit van het dier. Artikel 13 van de Flora- en faunawet voorziet in een belangrijke aanpassing hierin. Dit artikel stelt een ketenbeheersing van de handel voor, analoog aan de beheersing van de invoering van agrarische producten, zoals die in toenemende mate tot ontwikkeling komt (zie ook Platform, september 1997, p. 5). Op grond van het artikel kunnen er geen andere dieren dan dieren uit een gecertificeerde en gecontroleerde fokinstelling worden ingevoerd. Import van wildvang zou dan tot de verleden tijd behoren.

In verband met de voorbereidingen van het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij van de AmvB's in dit verband voor zowel de Flora- en faunawet als de Gezondheids- en Welzijnswet voor dieren zouden de leden van de fractie van GroenLinks graag op de volgende vragen van de minister een reactie ontvangen:

Is de minister het ermee eens dat juist de brede argumentatie voor een ketenbeheersing de verdediging van een dergelijke maatregel sterk maakt, mede gelet op de uitzonderingsgrond in het kader van leven en gezondheid van dieren, zoals genoemd in artikel 36 van het EU-verdrag, en de milieuparagraaf hiervan, die verwijst naar het voorzorgbeginsel? Welke stappen onderneemt de minister om de Europese Commissie van de noodzaak van de wettelijke maatregelen als gegeven in artikel 13 van de Flora- en faunawet te overtuigen?

Welke voorbereidingen treft de minister om zo snel mogelijk tot aanwijzing van gecertificeerde fokinstellingen te komen? Stemt de minister artikel 13 van de Flora en faunawet af met artikel 33 van de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren? Zal de aanwijzing van instellingen in het kader van artikel 13 beperkt blijven tot fokinstellingen die fokken met dieren die als geschikt om te houden worden aangemerkt in het kader van artikel 33? Zal artikel 33 de categorie wildvang uitsluiten?

De leden van de fractie van GroenLinks wilden een adequate aanpak van de minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij inzake de problematiek met betrekking tot het doden van vissen in de aquacultuur en de beroepsvisserij.

In het kader van de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren zijn regels gesteld ten aanzien van dodingsmethoden bij dieren. Vissen zijn (nog) niet opgenomen in dit artikel, omdat het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij tot nu toe heeft geweigerd te erkennen dat vissen kunnen lijden. Er is een belangrijke doorbraak te verwachten op het terrein van de verbetering van de dodingsmethoden van vissen, gevangen door de beroepsvisserij en gehouden in de aquacultuur. Dit geldt niet alleen voor paling, die wild gevangen (of uit de aquacultuur afkomstig) gedoemd is gedood te worden en voor meerval uit de aquacultuur, maar ook voor de zeevissen, te beginnen bij de platvissen. Eén van de oorzaken voor deze doorbraak is het RIVO-rapport uit 1997 dat onderzoek verslaat over de wijze van doding in de beroepsvisserij en dat door het Productschap Vis, door Landbouw, Natuurbeheer en Visserij en door de Dierenbescherming gefinancierd is. Dit rapport concludeert dat het doden van vissen niet overeenkomstig de normen van de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren plaatsvindt. Bij platvissen, palingen en meerval is de doding ronduit een marteling. De leden van de fractie van GroenLinks achten het dringend gewenst dat er thans doeltreffende maatregelen worden getroffen. Het departement onderneemt immers tot nu toe geen stappen en stelt zich al geruime tijd afwachtend op, ondanks de druk vanuit het parlement en ondanks de adviezen van de Raad voor Dieren-aangelegenheden.

De leden van de fractie van GroenLinks vroegen de minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij dan ook op korte termijn een leidende rol te vervullen bij het ontwikkelen van alternatieven voor het doden van paling en meerval, een wettelijk verbod in te stellen op het doden van paling met zout en meerval met ijs en een driejarig onderzoek te starten naar de ontwikkeling en toepassing van een dodingsapparaat voor platvissen. Is de regering daartoe bereid?

AmvB's voor huisvesting en verzorging voor dieren in de kleine veehouderijtakken

De leden van de fractie van GroenLinks vroegen zich af waarom er geen regels zijn ten aanzien van de huisvesting en verzorging van dieren in de kleine veehouderijtakken (alle dieren behalve runderen, varkens, legkippen en vleeskuikens). Dit bevreemde hen des te meer omdat er bij deze dieren sprake is van ernstige welzijnsaantasting. Voor loopvogels (struisvogels, emoes en nandoes) is een concept-AmvB verschenen. De leden van de fractie van GroenLinks waren van oordeel dat voor andere diersoorten, zoals konijnen, eenden en kalkoenen, nu voortvarend dient te worden gewerkt aan een diervriendelijke invulling van de huisvestings- en verzorgings-AmvB's, opdat ze bij voorkeur in 1999 in werking kunnen treden. Denkt de minister in 1999 voor deze vier diersoorten een huisvestings- en verzorgings-AmvB te realiseren? Zo niet, wat is hiervoor dan de verklaring?

Aanpassing WTO-verdrag in relatie tot het dierenwelzijnsbelang

De leden van de fractie van GroenLinks wilden graag informatie van de minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij met het oog op de komende herziening van het WTO-verdrag, waarbij de mogelijkheid bestaat ook het dierenwelzijn als uitzonderingsgrond in het verdrag op te nemen, zodat ongewenste handelsactiviteiten in dit verband kunnen worden tegengehouden. Kan de minister aangeven welke activiteiten hij voornemens is te ontplooien teneinde te bereiken dat de vrije wereldhandel geen belemmering meer kan vormen voor het te handhaven of verbeteren van het welzijnsniveau van dieren bestemd voor de markt in Nederland en Europa? Welke aanpak voorziet de minister momenteel als de best haalbare?

De regering heeft het eind van de legbatterij aangekondigd. Dat is prima. Deze leden vroegen of dit betekent dat het oude verhaal van de noodzaak van Europese regelgeving van de baan is en dat bevrijding van de Nederlandse legbatterij niet langer tegen die van de Europese kip wordt afgewogen?

Met welke andere landen worden initiatieven genomen?

Is het niet beter om dan meteen op scharrel en EKO-systemen over te schakelen en de volièrtes over te slaan?

De jacht

Door de vorige regering zijn slechts kleine verbeteringen in de jachtwet c.q. Flora- en faunawet voorgesteld. De wisseling van bewindslieden en hun politieke beloften in de verkiezingsprogramma's hebben de verwachting gewekt, dat eindelijk aan de privileges van slechts een beperkte groep een eind wordt gemaakt.

- Kunnen de leden van de fractie van GroenLinks initiatieven van deze bewindslieden verwachten om eindelijk de plezierjacht af te schaffen? Zo neen, hoe verhoudt zich dit tot verkiezingsprogramma's van beide bewindslieden?
- Wat is de stand van zaken met betrekking tot het brede platform over vossen, dat aan de Eerste Kamer bij de behandeling van de Flora- en faunawet is toegezegd?

De voorzitter van de commissie,
Braks

De wnd.griffier voor dit verslag,
Heijnis